

Samuli Launonen

FM, mediatutkimus, Turun yliopisto

UMK JA SATEENKAAREN RAJAT

Kenen ehdoilla Uuden musiikin kilpailu vie queeria valtavirtaan?

Tänä keväänä Suomea edustaa Euroviisuissa avoimesti queer artisti. Erika Vikmanin nousu viisulavalle on saavutus, sillä vielä hetki sitten sateenkaarivähemmistöihin avoimesti kuuluvia artisteja ei juuri näkynyt suomalaisen popmusiikin valtavirrassa ylipäättään. Noin kymmenen viimeisen vuoden aikana suomipopin sateenkaari on viimein puhjennut väriloistoon, ja siitä kuuluu osakiitos Uuden musiikin kilpailulle (UMK), joka valitsee Suomen euroviisuedustajan. UMK:n queer-inklusiivisuudella on kuitenkin rajansa. Kilpailun roolia ja tapoja queerin valtavirtaistajana on käsitelty mediassa ja tutkimuskentällä vain kursorisesti. Siksi kysyn tässä näkökulmatekstissä, millä tavoilla UMK vaikuttaa suomalaisen popmusiikin valtavirran queeriin ja missä menevät UMK:n queerin näkymättömät ja ääneen lausumattomat rajat.

Queeria käytän kattokäsitteenä sukupuolen ja seksuaalisuuden epänormatiiviselle ilmaisulle (vrt. esim. Rosenberg 2020, 96). Lähestyn aihetta tarkastelemalla UMK:ssa kilpailleita artisteja ja teoksia, jotka ovat tuoneet queeria esille näkyvästi ja avoimesti teostensa visualisoinneissa, lyriikoissa, mediaesiintymisissään tai kaikissa niissä. Osa näkökulmatekstistä pohjautuu pro gradu -tutkielmaani *Saako olla ruskea queer?*, jossa tutkin Isaac Senen ”Kuuma jäbä” -teoksen (2022) mediakehyksiä (Launonen 2023). Muut tarkastelemani artistit ja teokset ovat Krista Siegfriksin ”Marry Me” (2013), Cristal Snow’n ”Love Is Blind” (2016), Saara Aallon ”Monsters” (2018), Erika Vikmanin ”Cicciolina” (2020) ja ”Ich komme” (2025) sekä Benjamin Peltosen ”Hoida mut” (2023). Ne ovat representoineet queeria UMK:ssa mielestäni yksiselitteisimmin ja näkyvimmin¹.

Näen UMK:n olevan aktiivinen toimija ja kirjoitan siitä sellaisena. Tällä viittaan yleensä ohjelman tuotantoon ja toimitukseen, mutta usein myös sen koko vaikutuspiiriin. Tuotannolla on rajalliset keinot vaikuttaa artistien medianarratiiveihin tai heidän yleisönsuosioonsa ja vain välillistä valtaa siihen, löytyykö finaaliin pyrkijöiden joukosta laajaa queer-representaatiota ja ovatko nämä teokset musiikilliselta tasoltaan finaali paikan arvoisia. Jos UMK epäonnistuu olemaan queer-inklusiivinen tai taipuu normeihin, se ei aina johdu tuotannon päätöksistä, vaan myös musiikkiteollisuuden ja median muiden kenttien vallankäyttäjistä ja artistien omista valinnoista. Kun siis esimerkiksi kirjoitan UMK:n piilottavan queerin joitain olomuotoja näkyvistä, en välttämättä väitä, että UMK:n oma tuotanto toimisi niin, vaan viittaan kaikkiin niihin taustavaikuttimiin, joiden puitteissa UMK operoi.

1 Mukana on ollut muitakin avoimesti queereja artisteja, kuten Lxandra vuonna 2022 (Wekesa 2024) sekä queer-esteettisiä esityksiä, kuten Club La Persén ”My Little World” vuonna 2017. Artikkelin ulkopuolelle rajautuvat myös ne monet queer-ihmiset, jotka juontavat ja toimittavat UMK:n eri osioita tv:ssä, verkossa ja sosiaalisessa mediassa.

Kuvat 1 ja 2. Erika Vikman kilpaili UMK:ssa vuonna 2020 kappaleella "Cicciolina" ja 2025 kappaleella "Ich komme". Kuvakaappaukset esityksistä.

Miksi UMK:lla on valtaa?

Uuden musiikin kilpailu on Ylen tuottama ja esittämä tv-ohjelma, jonka finaalissa yleisö ja ammattilaisraati valitsevat joka talvi Suomen edustajan kevään Euroviisuihin. Ehdokkaat saavat usean viikon ajan maanlaajuista ja kansainvälistä medianäkyvyyttä. UMK:n kaltaista tavoitavuutta ja valtaa ei ole millään muulla yksittäisellä tv-ohjelmalla, radio-ohjelmalla, palkintogaalalla tai vastaavalla suomalaisen musiikkiteollisuuden mekanismilla. Sen suosio on ollut suurimmillaan viimeiset viisi vuotta. Vielä 2010-luvun lopulla UMK-finaalilla oli muutama sata tuhatta katsojaa (Pudas 2019), nykyään jo lähes puolitoista miljoonaa (Finnpanel 2025; Suvanto 2025). Suurin osa viime vuosien UMK-kappaleista on menestynyt hyvin. Esimerkiksi Erika Vikmanin, Keiran, Bessin, Sexmanen, Kuumaan ja Benjamin Peltosen teoksista tuli suoratoisto- ja radiohittejä, vaikka ne eivät voittaneet kilpailua.

Kun UMK siivittää Vikmanin tai Peltosen kaltaisen avoimesti queerin artistin menestykseen, popmusiikin valtavirrasta tulee astetta inklusiivisempaa. Ylen onkin lain velvoittamana edistettävä suvaitsevaisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja kulttuurista moninaisuutta (Ye.fi 2019) ja Yle pystyy siihen osittain siksi, ettei sen

toiminta ole välittömästi riippuvaista taloudellisesta voitosta eikä se siis ole samassa mielessä seteliselkärankainen kuin voittoa tavoittelevat yritykset. Vaikka UMK rahoitetaan verovaroin, sen katsojaluvut kuitenkin vaikuttavat muun muassa siihen, kuinka paljon rahaa Yle voi siihen budjetoida. Lisäksi UMK:n suosio on kytköksessä osallistujien kaupalliseen menestymiseen esimerkiksi suoratoistopalveluissa ja radioaalloilla. Näin UMK on osa kapitalistista musiikkiteollisuutta.

Ruskeiden queer-vähemmistöjen valtavirta-asemaa tutkinut Roderick A. Ferguson (2019, 1) kuvaa käsitteellä *pinkki kapitalismi* sitä, kuinka valtavirran mekanismit normatiivistavat queeria voidakseen tehdä sillä rahaa. Ferguson toteaa, että esimerkiksi Pride-liikkeen aloittaneet Stonewallin mellakat on länsimaisen populaarikulttuurin narratiiveissa joskus typistetty valkoisten homomiesten voitoksi, vaikka Stonewall-aktivistit olivat suureksi osaksi ruskeita transnaisia (Ferguson 2019, 18). Toisin sanoen kapitalismi tukahduttaa queerin monimuotoisuutta, sillä queer tuottaa taloudellista voittoa vain normeihin sopeutettuna. Pinkkiä kapitalismia voi luonnollisesti nähdä myös musiikkiteollisuudessa ja sen erilaisissa mekanismeissa – kuten UMK:ssa.

UMK ammentaa queeria valtaa emoinstituutionsa perinteestä. Euroviisut on yhä Euroopan katsotuin televisio-ohjelma ja sillä on vuosittain yli 150 miljoonan silmäparin yleisö (Spiteri 2021; European Broadcasting Company 2024). Sateenkaarivähemmistöjen näkyvyys nousi jo 2000-luvun alkuvuosina merkittäväksi ulottuvuudeksi Euroviisuja käsittelevässä suomalaisessa tutkimuksessa (ks. Pajala 2006; Mustola ja Pakkanen 2007; Wickman 2021). Euroviisuja on myös kansainvälisessä diskurssissa tarkasteltu sekä tilana, jossa queer-vähemmistöihin kuuluvat artistit ja fanit saavat olla omana itsenään, että tapahtumana, joka valtavirtaistaa queeria (Baker 2017; Rosenberg 2020; Wickman 2021; Würmann 2022). Catherine Baker (2017, 97) esimerkiksi väittää, että olympialaisista on kehittynyt queer-inklusiivinen tapahtuma juuri Euroviisujen ansiosta.

Krista Siegfridsin poliittinen queer

Kun Uuden musiikin kilpailu järjestettiin vuonna 2013 toista kertaa, Krista Siegfrids voitti Suomen euroviisuedustuspaikan kappaleellaan ”Marry Me”. Tuolloin UMK käytti ensimmäistä kertaa valtaa queer-oikeuksien esiintuomiseen ja teki sen heti alkuun suoran poliittisesti (Eurovision Ireland 2013). Euroviisujen semifinaalissa ja finaalissa Siegfrids suuteli esityksensä päätteeksi naispuolista taustalaulajaansa, vaikka vielä UMK-vaiheessa esitys ei sisältänyt queer-elementtejä. Siegfrids kertoi suudelman olleen kannanotto Suomen tasa-arvoisen avioliittolain puolesta (Baker 2017, 107), mutta sen voi nähdä myös maailmanpoliittisena ulostulona, sillä suorat ei-heteroseksuaalisuuden ja -romanttisuuden esitykset ovat olleet viisulavoilla tuiki harvinaisia (Wickman 2021, 85).

Euroviisujen säännöt kieltävät poliittisen sisällön. Siegfrids ja UMK uhmasivat tätä ja toivat näkyville tapahtuman todellisuudessa syvästi poliittisen ytimen (esim. Rosenberg 2020, 97). Toisaalta ”Marry Me” sokeroi rohkeutensa normatiivisuudella. Hetero-oletettu Siegfrids ja suudelman toinen osapuoli olivat valkoisia, sukupuoli- ja ulkonäkönormit täyttyviä cisnaisia. Lisäksi esityksen kirkkaat värit ja koomiset asut, häähuumaan liittyviä kliseitä satirisoivat ilmeet ja eleet sekä Siegfridsin tahallisen yliampuva laulutapa tihkuivat camp-estetiikkaa. *Camp* eli tarkoituksellisen räikeä ja humoristinen esitystyyli on Euroviisuissa perinteinen väylä pukea queer massoille hyväksyttävään muotoon, kuten esimerkiksi Tiina Rosenberg (2020, 105) ja Isaac Würmann (2022) huomauttavat.

Usean muunkin maan artistit ovat käyttäneet Euroviisuja queer-poliittisena areenana, viimeisimpänä vuoden 2024 voittaja Nemo, joka patisti kotimaataan Sveitsiä

Kuva 3. Krista Siegrifridsin Euroviisu-esitys (2013) kappaleesta "Marry Me" päättyi kahden naisen väliseen suudelmahan. Kuvakaappaus esityksestä.

vahvistamaan kolmannen sukupuolen (Kassam 2024). UMK sen sijaan on tehnyt Euroviisujen "ei-poliittiselle" kulissille myönnytyksiä, kuten varonut ottamasta kantaa siihen, että Israel saa laajasta protestoinnista huolimatta osallistua kilpailuun (Lippu ja Tiikkaja 2024). UMK on myös kehystänyt Euroviisut yksituumaisen queer-turvalliseksi instituutioksi. "Euroviisut on aina ollut erilaisille vähemmistöille, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöille, semmoinen turvallinen paikka, missä kaikki voi olla juuri sellaisia kuin he ovat", Ylen musiikkipäällikkö Tapio Hakanen on sanonut (Norrlin 2023). "Euroviisut on inklusiivinen tapahtuma, se ottaa mukaan kaikki ihmiset", on puolestaan lausunut vuoden 2025 UMK-juontaja Sanni Kurkisuo (Kostiainen 2024).

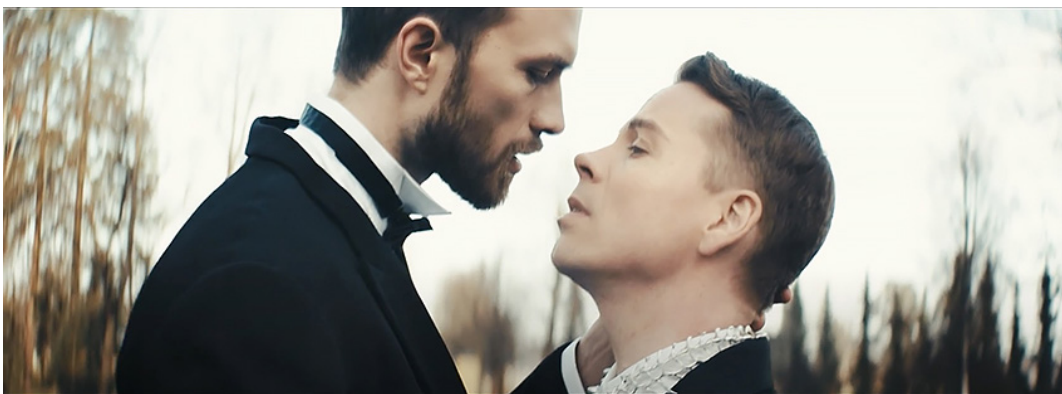
Lausunnot pinkkipesevät (esim. Baker 2017; BDS Movement 2019; Rosenberg 2020), vaikkakin ehkä tahattomasti, niin UMK:ta kuin Euroviisuja. Queerit viisuvoittajat, kuten Israelin Dana International, Itävaltojen Conchita Wurst (Leibetseder 2017, 308) ja Sveitsin Nemo ovat altistuneet protesteille ja vihapuheelle. Nemo kertoi, että Euroviisujen järjestäjät jopa yrittivät kieltää häntä tuomasta lavalle muunsukupuolisten lippua (Stolworthy 2024). Queer ei ole välttynyt toiseutukselta myöskään Suomen euroviisuhistoriassa. Mari Pajala (2006, 297, 300) kuvailee, kuinka Ylen viisulähetykset ja muu valtavirtamedia ottivat Dana Internationalin transfobisten viitsien kohteeksi vuonna 1997. Heteronormatiivisuus väritti euroviisukarsintojen ja -finaalin sisältöjä pitkään. Homo-sana oli kielletty vielä 2000-luvun alkuvuosina Ylen euroviisuaiheisella keskustelufoorumilla. (Pajala 2006, 310–314.)

Cristal Snow'n ja Saara Aallon arkinen queer

Perustavin tapa, jolla UMK on vaikuttanut queeriin suomipopin valtavirrassa, on avoimesti queerien artistien nostaminen näkyville. Vuonna 2016 Cristal Snow osallistui UMK:hon "Love Is Blind" -teoksella, jonka musiikkivideo kertoo kahden

miehen rakkaustarinan (Norfin 2018; Uuden musiikin kilpailu 2016). Teosta markkinoidessaan Cristal Snow toi uhmakkaaseen sävyyn ilmi queer-ihmisten vähemmistöstressiä ja turhautumista: ”Haistakaa kaikki v*ttu, olen just niin homo kuin haluan.” (Wetterstrand 2016.)

”Homouden piilottelu estää asian arkipäiväistymisen”, Cristal Snow kommentoi suomipopin sitkeää perinnettä piilottaa queer rivien väleihin (ibid.). Queer esiintyi suomipopin valtavirrassa vielä pääosin häveliäinä kuiskauksina, vaikka siitä pitkään vihjaillut Antti Tuiskukin (2015) uskalsi jo sanoa lyriikoissaan ääneen sanan homo.² ”Love Is Blindista” ei sukeutunut hittiä (Musiikkituottajat Ifpi 2025) ja se sijoittui UMK:ssa vasta kuudenneksi. UMK-finaali ei vielä tuolloin myöskään saavuttanut kuin hieman yli puolet tulevasta 2020-luvun katsojaluvuistaan (Ervasti & Järvinen 2016). UMK kuitenkin tarjosi ajalleen harvinaiselle, avoimesti queerille teokselle medianäkyvyyttä ja musiikkivideon, jollaisia ei ollut Suomessa monta nähty. Näin Cristal Snow viitoitti tietä tuleville queereille artisteille. Muun muassa Sini Yasemin, Tuure Boelius ja Alma toivat seuraavina vuosina suomipopin valtavirtaan ennätysmäärän queeria, vaikka esimerkiksi Boeliuksen levy-yhtiö yritti vaimentaa homouden painottumista tämän markkinoinnissa (Musa vai bisnes 2021).

Kuva 4. Cristal Snow osallistui UMK:hon vuonna 2016 kappaleella ”Love Is Blind”. Queer tuli suoraviivaisimmin esille teoksen musiikkivideossa. Kuvakaappaus esityksestä.

Kahden vuoden päästä UMK käytti poikkeuksellisen suoraan valtaansa vahvistaa queeria valtavirrassa, kun se valitsi Saara Aallon Euroviisuihin ilman karsintaa muita artisteja vastaan. Aalto on ensimmäisiä suomalaisia avoimesti queereja valtavirtapoptähtiä. Hän jäi euroviisufinaalissa hännille, mutta sai massiivista julkisuutta, josta osa kiertyi hänen seksuaalisuutensa ympärille ulkomailla asti. ”Olen todella ylpeä lesbo”, Aalto sanoi *Pink News* -julkaisulle (Bloodworth 2018). Jotkut myös pitivät hänen edustuskappalettaan ”Monstersia” queerina vapautumistarinaana (esim. Allen 2018), vaikka sen lyriikat eivät ole eksplisiittisesti queerit.

Sekä Cristal Snow’n että Saara Aallon kohdalla huomionarvoista on queer-representaation arkisuus. ”Love Is Blindin” musiikkivideo kertoo miesten välisestä rakkaudesta vähäeleisesti eikä myöskään ”Monstersin” esteettinen maailma ole erityisen camp. Kuten Cristal Snow, myös Aalto sai tuoda queerinsa ilmi yhtenä osana itseään eikä se ollut pääasiallinen ulottuvuus, jolla media tai UMK itse Aallon kehystivät. Kummankin kohdalla UMK esitti queerin luonnollisena ja tavallisena osana ihmisyyttä.

.....
2 Tuiskun viesti oli kuitenkin yhä, ettei queerista pitänyt puhua suoraan: ”Homo, hetero? / En kommentoi”(Tuisku 2015).

Erika Vikmanin ja Isaac Senen intersektionaalinen queer

Avoimesti queerilla artistilla oli ratkaiseva rooli UMK:n nousussa kukkeimpaan suosioonsa. Erika Vikmanin ”Cicciolina” sijoittui vuoden 2020 UMK-finaalissa toiseksi mutta saavutti laajan valtavirtasuosion, nosti Vikmanin supertähteyteen ja kasteli maaperän UMK:n katsojalukujen nousulle ja maineelle kilpailuna, johon artistien kannatti pyrkiä. Vikman puhui biseksuaalisuudestaan julkisesti ensi kertaa UMK-finaalin aikaan (Vuorensola 2020; Hopi 2020). ”Olen ihastunut sekä miehiin että naisiin. Se on jokaisen oikeus”, Vikman sanoi *Apu*-lehdessä (Vuorensola 2020; Hopi 2020). Viisi vuotta myöhemmin Vikman toi identiteettiään esille myös ”Ich kommen” yhteydessä (Yle Areena 2025).

Vikman on ensimmäinen merkittävästi menestynyt UMK-artisti, jonka ääneen lausuttu identiteetti ei sijoitu binäärisesti homo/lesbo-hetero-akselille. ”Cicciolinan” aikoihin myös esimerkiksi Sini Yasemin ja Sanni toivat suomipopin valtavirtaan aiempaa laajempaa queer-representaatiota. Näiden tähtien alla syntyi Isaac Senen ”Kuuma jäbä”, joka sijoittui vuoden 2022 UMK-finaalissa viidenneksi mutta sai näyttävää mediajulkisuutta. Teos kertoi Senen omasta oivalluksesta, että hän voi kiinnostua romanttisesti ja seksuaalisesti toisesta miehestä. Teoksen voimin UMK muutti valtavirran queeria intersektionaalisemmaksi. Sene oli tiettävästi ensimmäinen afrosuomalainen sooloartisti UMK-finalistina ja ensimmäinen ruskea avoimesti queer miesartisti, joka löi läpi suomipopin valtavirtaan. Lisäksi hän toi suuren yleisön näkyville panseksuaalisuuden käsitteen sekä pohdintaa heteronormatiivisen maskuliinisuuden ahtaudesta: ”Itsestä voi löytää uusia puolia pitkin elämää. Seksuaalinen

Kuvat 5–6. Isaac Senen ”Kuuma jäbä” vuoden 2022 UMK-finaalissa. Kuvakaappaukset esityksestä.

kasvu ei lopu siinä missä muukaan kasvu” (MTV 2022). Ruskea queer-ihminen oli ja on harvinaisuus Euroviisujen koko mittakaavassa, ja Senen edelläkävijyyden huomasivat myös viisukommentaattorit maailmalla (esim. Tmlwrnc ESC 2022).

Jan Wickman (2021, 83) toteaa, että Euroviisuissa queer on tavallisesti ollut luettavissa esiintyjien epänormatiivisesta sukupuolenilmaisusta, kun taas suoran ei-heteroseksuaalisen halun ilmaisuja on nähty harvoin. ”Kuuma jäbä” toi tähänkin muutosta. Sen lavaesitys oli avoimemmin homoerottinen kuin kaiketi yksikään aiempi esitys UMK:n historiassa. Tarkastelemistani teoksista se on myös ainoa, joka sanoittaa queeria suoraviivaisesti.³ Lyriikoidensa osalta ”Love Is Blind”, ”Monsters”, Benjamin Peltosen ”Hoida mut” (2023) ja Erika Vikmanin ”Cicciolina” sekä ”Ich komme” (2025) korkeintaan vihjaavat queerista rivien väleistä – queer liittyy teoksiin vasta artistien oman identiteetin, musiikkivideoiden (”Love Is Blind”) ja/tai lavaesitysten (”Hoida mut”) kautta.

Eve Kosofsky Sedgwick (2003, 124) toteaa, että vaikka valtavirta normatiivistaa marginaalista sinne nousevia ilmiöitä, nämä ilmiöt muuttavat vastavuoroisesti valtavirtaa. ”Cicciolinan” ja etenkin ”Kuumen jäbän” ansiosta queer sai näkyä valtavirrassa eri tavoilla kuin ennen. Ne myös enteilivät uutta. Jan Wickman totesi vuonna 2021 (s. 83), että Euroviisut on avautunut sateenkaarivähemmistöille pitkään ja hitaasti. Viiden viime vuoden aikana avoimesti queerit artistit ovat kuitenkin voittaneet Euroviisut peräti neljästi. Duncan Laurence, Måneskin, Loreen ja Nemo representoivat queeria kukin tavoillaan, ja tänä vuonna UMK otti Euroviisujen queer-tarinassa uuden roolin valitsemalla Suomen edustajaksi Erika Vikmanin teoksen ”Ich komme”.

Lopuksi: UMK ja ulossulkeva queer

Uuden musiikin kilpailu haluaa esittää itsensä queerin turvasatamana (Norrlin 2023; Kostianen 2024). Se onkin kiistatta tuonut suomalaisen popmusiikin valtavirtaan paljon queeria, normalisoinut sitä ja parhaimmillaan laajentanut valtavirran kuvastoja uudennlaisilla representaatioilla. ”Marry Me”-teoksen queer-suudelma ja Saara Aallon identiteetti nousivat otsikoihin kansainvälisestikin, Cristal Snow vei suomipopia kohti queer-representaatioiden kultakautta ja ”Cicciolina” ja ”Hoida mut” valloittivat hittilistat. Isaac Senelle UMK antoi hänen uransa suurimman hitin ja toi hänen hahmossaan ruskealle queer-representaatiolle paikan valtavirtajulkisuudessa, kuten *Tanssii tähtien kanssa* -ohjelmassa.

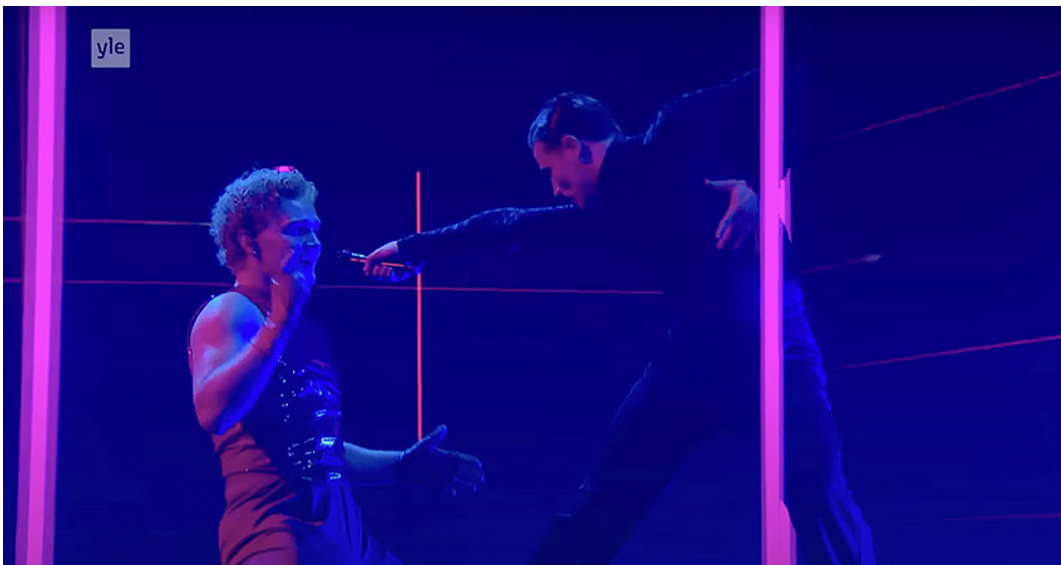
Vaikka UMK uskalsi olla alkutaipaleellaan jopa suoran poliittinen, sen queer on kuitenkin mainettaan normatiivisempaa ja ahtaampaa. Avoimesti queerien UMK-artistien kirjo ei kata ihmisyyden moninaisuutta samalla tavalla kuin ei-queerien, joista esimerkiksi Käärijä ja Windows95man rikkovat maskuliinisia ulkonäkö- ja itseilmaisuihanteita. Shreeta Lakhanin (2020, 127) mukaan yhteiskunta rakentaa käsityksensä seksuaalisuudesta samassa yhteydessä etnisyyden, sukupuolen ja luokan kanssa. Valtavirtakuvastoihin siis yleensä mahtuu vain rajallinen annos valkoisesta cisheteroudesta poikkeavaa ”toiseutta” ja näemme sateenkaari-ihmisyyden representaatioina lähinnä valkoisia, keskiluokkaisia, vammattomia, hoikkia ja sukupuolinormeihin sopeutuvia cishenkilöitä. Isaac Seneä lukuun ottamatta kaikki avoimesti queerit UMK-artistit ovat valkoisia ja heistä jokainen täyttää muut mainitut normit.

.....
3 Kertosäkeessä Sene kuvailee hetkeä, jolloin hänen himonsa toista miestä kohtaan leimahtaa: ”Sä oot niin kuuma jäbä / Tääl on niin kuuma / Sä oot sillee tuuppa tähä / Kai mun on pakko tulla / Tää on mulle uutta jäbä / Tää on mulle uutta / Joten ota mut haltuun, aion antautuu / En halua muuta.” (Uuden musiikin kilpailu 2022.)

Mukana ei ole sukupuolivähemmistöjä. Lisäksi Erika Vikman ja Krista Siegfriids esittävät suomalaisuuden vaaleahiuksisen naisen hahmossa, minkä Pajala (2006, 228) panee merkille Suomen euroviisujen pitkänä perinteenä.

UMK siis paketoit queerin toistuvasti valtavirran ehdoilla. Hiljattainen esimerkki tästä on vuoden 2023 UMK-finalisti Benjamin Peltonen, jonka ”Hoida mut”-teoksen musiikkivideo ja lavaesitys seksualisoivat homomaskuliinisuutta tuttuun kaavojen mukaisesti ja melko campisti kiiltävällä lateksilla ja hiestä määrällä erotiikalla. Kuten Peltonen itse, myös hänen rakastajansa teoksen lavaesityksessä on normatiivisilla standardeilla viehättävä, valkoinen cismies – samaan tapaan kuin Cristal Snow’n rakastaja ”Love Is Blindin” musiikkivideolla.

Samalla kuitenkin normeihin taipuminen mahdollistaa queerin tuomisen valtavirtaan. Lakhania (2020, 127) mukaillen: Peltonen kaltainen hahmo pystyy myymään queerin massoille, sillä hänessä ei ole muita ei-normatiivisia ja siten epämukavuutta aiheuttavia ulottuvuuksia. UMK:ssa sama ristiriita tiivistyy kilpailuasetelmaan. Ilman kilpailuun liittyvää draamaa UMK tuskin olisi näin suosittu, joten kilpailullisuus

Kuvat 7–8. Benjamin Peltonen esiintyi UMK-finaalissa 2023 kappaleella ”Hoida mut”.

on ohjelman keskeinen keino edistää queerin asiaa valtavirrassa. Kilpailuna UMK kuitenkin väistämättä ehdottaa artisteja esimerkiksi laskelmoimaan sitä, millaiset representaatiot uppoavat suureen yleisöön. Siten UMK edustaa Fergusonin (2019, 1) osuvasti pinkiksi nimeämää kapitalismia – se jo luonteensa puolesta keskittyy helposti hyväksyttävään ja kaupallisessa mielessä turvalliseen queeriin.

Kuten esimerkiksi Susanna Välimäki (2020, 110) ja Jenny Kangasvuo (2022) toteavat, popmusiikin representaatioilla on valtava merkitys syrjityille ihmisryhmille. Sateenkaari-ihmisten oikeudet ottavat nyt länsimaailmassa takapakkia Suomi mukaan lukien, ja etenkin sukupuolivähemmistöjen asema synkkenee (esim. Thoreson 2025). Suomessa sukupuolivähemmistöt odottavat vieläkin pääsyään popmusiikin valtavirtaan. Muilla populaarikulttuurin kentillä Keletin, Jade Nyströmin, Mona Blingin ja Jarrah Kolleinin kaltaiset transihmiset näkyvät valokeilassa, eikä siis ole syytä otaksua, että vaikkapa transidentiteetti estäisi popartistia lyömästä läpi. Silti esimerkiksi transsukupuolinen artisti Knife Girl taiteilee valtavirran ja marginaalin rajalla. UMK:lla olisi valta mahdollistaa tämänkin lasikaton rikkoutuminen.

Erika Vikmanin ”Ich kommesta” leimahti mediakohu: teos on kirvoittanut paheksuvia ja puolustavia puheenvuoroja faneilta ja muilta yleisöiltä, kolumnisteilta, muilta artisteilta, poliitikoilta ja jopa psykoterapeutilta. Teoksen teemat ovat naisen seksuaalinen vapaus ja itsemääräämisoikeus. Lakhanin (2020, 127) teoriaan peilaten voi pohtia, olisiko näistä aiheista päästy edes keskustelemaan, jos Vikmanin provokaatiota eivät tekisi massoille siedettävämmäksi hänen valkoisuutensa, cissukupuolisuutensa, normatiivinen feminiinisyytensä ja se, että queer ei ole merkittävässä roolissa hänen tähtikuvassaan. Jos Vikman olisi vaikkapa ruskea transihminen, olisiko hänellä ollut edes mahdollisuutta UMK-voittoon ”Ich kommen” kaltaisella teoksella? Joka tapauksessa UMK käyttää Vikmanin kautta valtaansa queer-oikeuksien kannalta kriittisellä hetkellä. ”Mun sydäntä lähellä on seksuaalivähemmistöt ja koen ite kuuluvani siihen ryhmään myös”, Vikman sanoi UMK-finaalissa (Yle Areena 2025). Toivo elää, että UMK vielä pystyy ottamaan nykyistäkin aktiivisemmän roolin, jotta Euroviisut ja suomipopin valtavirta representoisivat queer-ihmisyyttä kaikissa sateenkaaren väreissä.

Lähteet

Kaikki linkit tarkistettu 22.2.2025.

Allen, Dan (2018) Song, dance and LGBTQ visibility reign supreme at Eurovision Song Contest. *NBC News* 12.5.2018. Saatavilla: <https://www.nbcnews.com/feature/nbc-out/song-dance-lgbtq-visibility-reign-supreme-eurovision-song-contest-n873546>.

Baker, Catherine (2017) The ‘gay’ Olympics? The Eurovision Song Contest and the politics of LGBT/European belonging. *European Journal of International Relations* 21(1), 97–121. <https://doi.org/10.1177/1354066116633278>.

Bloodworth, Adam (2018) Eurovision’s Saara Aalto comes out as lesbian ahead of ‘sassy and fun’ album and new single Monster. *Pink News* 21.3.2018. Saatavilla: <https://www.thepinknews.com/2018/03/21/eurovisions-saara-aalto-comes-out-as-lesbian-ahead-of-sassy-and-fun-album-and-new-single-monster/>.

Finnpanel (2025) Linnan juhlat ja presidentinvaalit vetivät miljoonayleisöjä tv-ruutujen ääreen. [Finnpanel.fi](https://www.finnpanel.fi) 25.1.2025. Saatavilla: <https://www.finnpanel.fi/tulokset/tiedote.php?id=337>.

European Broadcasting Union EBU (2024) Eurovision Song Contest 2024 breaks new records as hundreds of millions watch, listen and engage on TV and digital platforms. [EBU.com](https://www.ebu.ch/news/2024/05/eurovision-song-contest-2024-breaks-new-records-as-hundreds-of-millions-watch-and-listen-on-tv-and-digital-platforms) 23.5.2024. Saatavilla: <https://www.ebu.ch/news/2024/05/eurovision-song-contest-2024-breaks-new-records-as-hundreds-of-millions-watch-and-listen-on-tv-and-digital-platforms>.

Eurovision Ireland (2013) Krista Siegfriids “My lesbian kiss was a statement on Finland’s ban on Gay Marriage” *Eurovision Ireland* 2.6.2013. Saatavilla: <https://eurovisionireland.net/2013/06/02/krista-siegfrids-my-lesbian-kiss-was-a-statement-on-finlands-ban-on-gay-marriage/>.

Ervasti, Anu-Elina & Järvinen, Kari (2016) Saturday Night Liven katsojaluku putosi taas – UMK kiinnosti katsojia. *Iltta-Sanomat* 29.2.2016. Saatavilla: <https://www.is.fi/viihde/art-2000001128537.html>.

Ferguson, Roderick A. (2019) *One-Dimensional Queer*. Cambridge: Polity Press.

Hopi, Anna (2020) IL-erikoishaastattelu: Erika Vikman kertoi ihastuneensa myös naisiin – miesystävä Danny, 77, on eri mieltä: ”Ei ole ollut yhtään naista tai muita miehiä”. *Iltalehti* 2.4.2020. Saatavilla: <https://www.iltalehti.fi/viihdeuutiset/a/18328fef-a7de-4b8b-a79a-83a4f8916c40>.

Kangasvuori, Jenny (2022) *Bi- ja pansseksuaalisuus*. Helsinki: SKS Kirjat.

Kassam, Ashifa (2024) Eurovision winner Nemo urges Switzerland to recognise third gender. *The Guardian* 16.5.2024. Saatavilla: <https://www.theguardian.com/world/article/2024/may/16/eurovision-winner-nemo-urges-switzerland-to-bring-in-third-gender>.

Kostiainen, Pasi (2024) Laulaja Sanni teki muutama vuosi sitten suuren päätöksen – nyt hän puhuu avoimesti seksuaalisuudestaan. *Iltta-Sanomat* 14.12.2024. Saatavilla: <https://www.is.fi/viihde/art-2000010896961.html>.

Launonen, Samuli (2023) Saako olla ruskea queer? Isaac Senen ”Kuuma jäbä”-teoksen ehdot suomalaisen popmusiikin mediakehityksissä. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202402238563>.

Leibetseder, Doris (2017) Express yourself! Gender euphoria and intersections. Teoksessa *The Routledge Research Companion to Popular Music and Gender*. Lontoo: Routledge, 300–312.

MTV (2016) Cristal Snow’lta kappale raastavasta rakkaudesta – perustuu omiin kokemuksiin. *MTV* 12.1.2016. Saatavilla: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/cristal-snowlta-kappale-raastavasta-rakkaudesta-perustuu-omiin-kokemuksiin/5686144>.

MTV (2022) Isaac Sene koki seksuaalisia valaistumisia, jotka kuuluvat UMK-kappaleessa – ”Pyrin joka päivä vähän flirttailemaan”. *MTV* 23.1.2022. Saatavilla: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/isaac-sene-koki-seksuaalisia-valaistumisia-jotka-kuuluvat-umk-kappaleessa-pyrin-joka-paiva-vahan-flirttailemaan/8333480>.

Musa vai bisnes (2021) Podcast, Radio Helsinki 13.4.2021. Maria Veitola (toim.) Saatavilla: <https://www.radiohelsinki.fi/ohjelma/musa-vai-bisnes/>.

Musiikkituottajat Ifpi (2025) Suomen virallinen lista: Cristal Snow. Ei päiväystä. Saatavilla: <https://ifpi.fi/lista/artistit/cristal+snow/>.

Mustola, Kati & Johanna Pakkanen (toim.) (2007) *Sateenkaari-Suomi: seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa*. Helsinki: Like.

Norfin (2018) Cristal Snow – Love Is Blind - UMK 2016. [Youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=HD_1zcG1EKU) 2018, ei tarkkaa päiväystä. Saatavilla: https://www.youtube.com/watch?v=HD_1zcG1EKU.

Pajala, Mari (2006) *Erot järjestykseen! Eurovision laulukilpailu, kansallisuus ja televisiohistoria*. Jyväskylä: Nykykulttuuri.

Pudas, Mari (2019) Darude ei kiinnostanut – Uuden musiikin kilpailun katsojaluvut romahtivat: ”Toivoimme enemmän”. *Iltalehti* 4.3.2019. Saatavilla: <https://www.iltalehti.fi/musiikki/a/bd7e9ba2-01c7-4d7b-9fe0-3bab85887395>.

Rosenberg, Tiina (2020) Rising Like the Eurovision Song Contest: On Kitsch, Camo, and Queer Culture. *Lambda Nordica* 25(2), 93–113. <https://doi.org/10.34041/ln.v25.676>.

Sedgwick, Eve Kosofsky (2022) Paranoid Reading and Reparative Reading; or, You’re So Paranoid, You Probably Think This Introduction Is about You. Teoksessa *Touching Feeling: Affect, Demagoguery, Performativity*. Durham: Duke University Press, 123–151.

Spiteri, Steven (2021) Eurovision Song Contest 2021: Viewing Figures. *Eurovision World* 31.5.2021. Saatavilla: <https://eurovisionworld.com/esc/here-are-the-viewing-figures-for-eurovision-song-contest-2021>.

Stolworthy, Jacob (2024) Eurovision winner Nemo hits out at organisers over ‘unbelievable double standard’. *The Independent* 14.5.2024. Saatavilla: <https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/eurovision/eurovision-2024-winner-nemo-switzerland-b2544564.html>.

Suvanto, Marjo (2025) Ennätykset uusiksi! UMK25-lähetys tavoitti lähes 2,3 miljoonaa suomalaista, ääniä annettiin miltei 350 000 kappaletta. [Yle.fi](https://yle.fi/a/20-10008326) 9.2.2025. Saatavilla: <https://yle.fi/a/20-10008326>.

Thoreson, Ryan (2025) Trump Administration Moves to Reject Transgender Identity, Rights. *Human Rights Watch* 23.1.2025. Saatavilla: <https://www.hrw.org/news/2025/01/23/trump-administration-moves-reject-transgender-identity-rights>.

Tmlwrnc ESC (2022) REACTION: FI 🇫🇮 Isaac Sene – Kuuma jäbä | UMK 2022 | Eurovision Finland National Selection. [Youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=fYMGqYRVcD0&ab_channel=tmlwrncESC) 24.1.2022. Video piilotettu, oli aiemmin saatavilla: https://www.youtube.com/watch?v=fYMGqYRVcD0&ab_channel=tmlwrncESC.

Tuisku, Antti (2015) En kommentoi. Antti Tuiskun Youtube -kanava. Saatavilla: <https://www.youtube.com/watch?v=ccn0h7Vw-jA>.

Uuden musiikin kilpailu (2022a) Isaac Sene – Kuuma jäbä (lyric video). Youtube.com 21.1.2022. Saatavilla: https://www.youtube.com/watch?v=koPuvuCRn4I&ab_channel=UudenMusiikinKilpailu.

Vuorensola, Annika (2020) Erika Vikman: ”Seksi ja seksuaalisuus kuuluvat kaikille – Enemmän se on kiinni ihmisestä kuin sukupuolesta”. *Apu* 13.3.2020. Saatavilla: <https://www.apu.fi/artikkelit/erika-vikmanille-rakkaus-ei-kysy-ikaa-tai-sukupuolta-olen-ihastunut-seka-miehiin-etta-naisiin>.

Välämäki, Susanna (2020) Everyone Is a Little Bit Gay: LGBTIQ Activism in Finnish Pop Music of the 21st Century. Teoksessa E. Askeroi, F. Jarman, & K. A. Hansen (toim.) *Popular Musicology and Identity: Essays in Honour of Stan Hawkins*. Lontoo: Routledge, 97–116.

Wekesa, Sophia (2024) Vastuullisuus musiikkialalla? *Gramex* 21.11.2024. Saatavilla: <https://www.gramex.fi/sophia-wekesa-sateenkaarevuus-musiikkialalla-lxandra-knife-girl/>.

Wetterstrand, Ninni (2016) Cristal Snow julistaa olevansa juuri niin homo kuin haluaa. *YleX* 23.10.2016. Saatavilla: <https://yle.fi/aihe/a/20-266651>.

Wickman, Jan (2021) Sukupuolirajan ylityksiä ja murtamisia Eurovision laulukilpailussa – näkymättömyydestä avantgardeen. *Lähikuva* 34(1), 83–91. <https://doi.org/10.23994/lk.107819>.

Würmann, Isaac (2022) Beyond the camp and frivolity of Eurovision. *Xtra Magazine* 6.5.2022. Saatavilla: <https://xtramagazine.com/culture/music/eurovision-geopolitics-queer-trans-representation-222579>.

Yle Arena (2025) UMK 2025: finaali. *Yle* 8.2.2025. Saatavilla: <https://arena.yle.fi/1-73049484>.